

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

สินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยมานาน โดยราคาสินค้าทางเกษตรจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายเมื่อเทียบกับราคาสินค้าประเภทอื่น ซึ่งสินค้าเกษตรมีลักษณะเฉพาะหลายประการ เช่น อุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตรมีความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทาน ทำให้ราคาเปลี่ยนแปลงในอัตราที่สูงกว่าปริมาณ ลักษณะเฉพาะตัวของสินค้าเกษตรดังกล่าวมีส่วนทำให้ราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนสูง ความผันผวนด้านราคาของสินค้าทางการเกษตร ก่อให้เกิดความลำบากในการตัดสินใจผลิตและการวางแผนการผลิต จนอาจกระทบต่อความอยู่ดีกินดีของเกษตรกรผู้ผลิตได้ในที่สุด แต่ความผันผวนของราคาดังกล่าวเป็นเรื่องปกติ ประเด็นสนใจในการศึกษาคือเกษตรกรจะสามารถปรับตัวและดำเนินการเพื่อลดผลกระทบและหรือ เพื่อหาประโยชน์จากการผันผวนของราคาสินค้าเกษตรได้หรือไม่อย่างไร

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศไทย ประเทศไทยผลิตข้าวได้ปีละประมาณ 17 – 30 ล้านตันข้าวเปลือก จำแนกเป็นข้าวนาปีและข้าวนาปรัง ประมาณ 15 – 24 ล้านตันข้าวเปลือกและ 2 – 7 ล้านตันข้าวเปลือก ตามลำดับ ข้าวนาปีจะเพาะปลูกในฤดูฝน มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม ผลผลิตข้าวนาปีคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 76 – 90 ของผลผลิตข้าวทั้งหมดในหนึ่งฤดูกาลผลิต(12 เดือน) ส่วนข้าวนาปรังจะเพาะปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 – 23 ของผลผลิตข้าวทั้งหมด

ทั้งนี้พันธุ์ข้าวที่ปลูกในฤดูนาปี จะประกอบด้วยพันธุ์พื้นเมืองและข้าวพันธุ์ใหม่ที่ไม่ไวต่อแสง ข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่สำคัญ คือ ข้าวหอมมะลิ ส่วนข้าวพันธุ์ใหม่ที่นิยมปลูก คือ พันธุ์สุวรรณ 1-2, ปทุม 60, กข 11 เป็นต้น

ตารางที่ 1.1
ปริมาณผลผลิตข้าวรวมทั้งประเทศ(นาปีและนาปรัง)
ปีการผลิต 2530/31 – 2548/49

หน่วย : ล้านตัน

ปี	ปริมาณผลผลิตข้าวรวม	ปริมาณผลผลิตข้าว นาปี	ปริมาณผลผลิตข้าว นาปรัง
2530/31	18.428(100.00)	15.658(84.97)	2.770(15.03)
2531/32	21.263(100.00)	17.882(84.10)	3.381(15.90)
2532/33	20.601(100.00)	18.477(89.69)	2.124(10.31)
2533/34	17.193(100.00)	14.902(86.67)	2.291(13.33)
2534/35	20.400 (100.00)	17.518 (85.87)	2.882 (14.13)
2535/36	19.917 (100.00)	17.302 (86.87)	2.615 (13.13)
2536/37	18.447 (100.00)	16.483 (89.35)	1.964 (10.65)
2537/38	21.111 (100.00)	18.161 (86.03)	2.950 (13.97)
2538/39	22.016 (100.00)	17.729 (80.53)	4.287 (19.47)
2539/40	22.332 (100.00)	17.782 (79.63)	4.550 (20.37)
2540/41	23.580 (100.00)	18.789 (79.68)	4.791 (20.32)
2541/42	22.999 (100.00)	18.663 (81.15)	4.336 (18.85)
2542/43	24.172 (100.00)	19.016 (78.67)	5.156 (21.33)
2543/44	25.834 (100.00)	19.778 (76.56)	6.056 (23.44)
2544/45	30.034(100.00)	23.410(77.95)	6.624(22.06)
2545/46	27.992(100.00)	21.566(77.04)	6.426(22.96)
2546/47	29.474(100.00)	23.142(78.52)	6.332(21.48)
2547/48	28.538(100.00)	22.650(79.37)	5.888(20.63)
2548/49	30.292(100.00)	23.539(77.71)	6.753(22.29)
เฉลี่ย	23.401(100.00)	19.076(81.52)	4.325(18.48)

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือร้อยละของปริมาณผลผลิตข้าว

เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวข้าว พบว่าข้าวนาปีจะออกสู่ตลาดพร้อมๆ กัน ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพียง 3 เดือน คือในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคมของทุกปี จาก การที่ผลผลิตข้าวนาปีออกสู่ตลาดพร้อมๆ กันจำนวนมากในช่วงเวลาสั้นๆ จึงทำให้ผลผลิตข้าวที่ เกษตรกรขายได้ในช่วงต้นฤดูเก็บเกี่ยวมีแนวโน้มตกต่ำเป็นประจำทุกปี จากนั้นระดับราคาข้าวจะ ค่อยๆ ขยับสูงขึ้น และจะสูงสุดประมาณเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงก่อนฤดูเก็บ เกี่ยวข้าวนาปีฤดูใหม่ จากการผันผวนของราคาข้าวที่เกิดขึ้น จึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่าราคาข้าวนาปีมี ลักษณะการเคลื่อนไหวเป็นอย่างไรเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือไม่ และการเคลื่อนไหวของ ข้าวเปลือกที่เกิดขึ้นจะมีมากพอที่จะคุ้มค่ากับการเก็บรักษาข้าวเปลือกจากฤดูเก็บเกี่ยวไว้ขายนอก ฤดูเก็บเกี่ยวหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือกนาปี
- 2) เพื่อศึกษาผลตอบแทนจากการเก็บรักษาข้าวเปลือกนาปี

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. ชนิดของข้าวเปลือกที่ใช้ในการศึกษา ในการศึกษาคั้งนี้จำกัดขอบเขตของ การศึกษาการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือก 5 ชนิด ดังนี้ ข้าวเปลือกเจ้านาปี 5%, ข้าวเปลือกเจ้า นาปี 10%, ข้าวเปลือกเจ้านาปี 15%, ข้าวเปลือกเจ้านาปี 25% และข้าวเปลือกหอมมะลิ

2. ระยะเวลาในการศึกษา ในการศึกษาคั้งนี้จะใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาเป็นรายเดือน คือ ข้าวเปลือกเจ้านาปี 5% ศึกษาข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2530 - 2549 ,ข้าวเปลือกเจ้านาปี 10% ศึกษา ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2530 - 2545 ,ข้าวเปลือกเจ้านาปี 15% ศึกษาข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2530 - 2545 , ข้าวเปลือกเจ้านาปี 25% ศึกษาข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2533 - 2545 และ ข้าวเปลือกหอมมะลิ ศึกษา ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2536 -2549 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มิข้อมูลราคาข้าวเปลือกนาปีรายเดือนที่ ครบถ้วนในทุกเดือน

1.4 แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลราคาข้าวเปลือกนาปีรายเดือน ที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน่วยงานรัฐบาลอื่น และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการเก็บรักษาข้าวเปลือกนาปี เลือกสุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และโรงสีในพื้นที่จังหวัดอยุธยา, สระบุรี และลพบุรี จำนวน 20 รายเป็นตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างการเคลื่อนไหวราคาข้าวเปลือกนาปี ในช่วงที่ทำการศึกษามีลักษณะเป็นอย่างไร เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

2. เพื่อให้ทราบถึงผลตอบแทนในการเก็บรักษาข้าวเปลือกในฤดูเก็บเกี่ยว เมื่อเปรียบเทียบราคาข้าวเปลือกที่จะได้รับกับต้นทุนการเก็บรักษา